

การสอนภาษาไทยในประเทศจีน

■ Huang Jin Yan (หวงจินเยียน)

คำนำ

การที่คนจีนเรียนภาษาไทยอ่านออกเขียนได้จนคนไทยยอมรับว่า พูดได้ชัดและใช้ภาษาได้ถูกต้องไม่แพ้คนจีนที่เกิดในประเทศไทยนั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และมีคำถามตามมาว่า ในประเทศจีน มีคนเรียนภาษาไทยกันมากน้อยแค่ไหน ? วิธีสอนเป็นอย่างไร ? และหลักสูตรเป็นอย่างไร ฯลฯ ในฐานะที่ผมซึ่งเป็นผู้เรียนภาษาไทยตามหลักสูตร 5 ปี ในมหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศกวางโจว เมื่อปี ค.ศ. 1970 และหลังจากเรียนจบก็ได้เป็นอาจารย์สอนภาษาไทยมาจนถึงปัจจุบัน ขอสรุปหลักสูตรการเรียนและปัญหาที่พบในการสอน ตลอดจนปัญหาการใช้ภาษาไทย ตามความคิดเห็นส่วนตัวผม โดยมีประเด็นสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรและวิธีการสอน
2. ผลกระทบจากภาษาท้องถิ่น
3. ปัญหาการใช้ภาษาไทย

1. หลักสูตรและวิธีการสอน

มหาวิทยาลัยที่ผมสอนอยู่นี้ชื่อว่ามหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางโจว เริ่มเปิดสอนภาษาไทยตั้งแต่ ค.ศ. 1970 นักศึกษาที่ได้รับคัดเลือกเข้ามาเรียนมีทั้งหมด 15 คน อาจารย์ 4 คน เป็นคนจีนที่เกิดในประเทศไทย แต่ได้เดินทางกลับประเทศจีนเริ่มเมื่ออายุประมาณ 15 - 20 ปี และเรียนหนังสือต่อจนจบมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยใน

ประเทศจีนเริ่มมีการเปิดสอนภาษาไทยในทศวรรษที่ 50 คนจีนที่กลับมาจากประเทศไทยเหล่านี้ก็จะกลายเป็นอาจารย์สอนภาษาไทยที่สำคัญตามมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศจีน จึงนับได้ว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นบูรพาจารย์ภาษาไทยในประเทศจีน ปัจจุบันมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนภาษาไทยซึ่งเป็นวิชาเอกหลักสูตร 4 ปี ได้แก่ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศปักกิ่ง มหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางโจว สถาบันชนชาติส่วนน้อยกวางซี และสถาบันชนชาติส่วนน้อยยูนนาน มีนักศึกษาทั้งหมดประมาณ 300 กว่าคน ส่วนที่เรียนจบไปและใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพนั้น นับเป็นพันๆ คน

หลักสูตรการเรียนภาษาไทยของมหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางโจว เป็น 4 ปี โดยเน้นทักษะในเรื่องการฟัง พูด อ่าน เขียน และแปล ผู้เรียนเป็นนักศึกษาที่ผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยแล้ว เลือกเรียนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาเอกหรือวิชาซีพีด้วยความสมัครใจ วิธีการสอนนั้น จะสอนการอ่านออกเสียงก่อนโดยเริ่มตั้งแต่ตัวพยัญชนะ สระ ตัวสะกด และเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งโดยปกติแล้วจะใช้เวลาประมาณ 3 เดือน เพื่อให้ นักศึกษาสามารถสะกดอ่านออกเสียงถูกต้องและชัดเจน ต่อจากนั้นก็จะมีการสอนหลักภาษา และแยกสอนวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร 4 ปี ดังนี้

ปีที่ 1 วิชา : ภาษาไทยพื้นฐาน (รวมการอ่านออกเสียง) 10 ช.ม./สัปดาห์

ปีที่ 2 วิชา : ภาษาไทยพื้นฐาน 10 ช.ม./สัปดาห์

วิชา : ภาษาไทย - การพูด 4 ช.ม./สัปดาห์

วิชา : ภาษาไทย - การฟัง (เทอมที่ 2) 2 ช.ม./สัปดาห์

วิชา : ภาษาไทย - การอ่าน (เทอมที่ 2) 2 ช.ม./สัปดาห์

ปีที่ 3 วิชา : ทักษะการใช้ภาษาไทย 6 ช.ม./สัปดาห์

วิชา : ภาษาไทย - การแปล 2 ช.ม./สัปดาห์

วิชา : ภาษาไทย - การเขียน 2 ช.ม./สัปดาห์

วิชา : ความรู้เกี่ยวกับประเทศไทย 2 ช.ม./สัปดาห์

วิชา : ทักษะการพูดและฟัง 2 ช.ม./สัปดาห์

ปีที่ 4 วิชา : วรรณคดีและวรรณกรรมสมัยใหม่ (เทอมที่ 1) 6 ช.ม./สัปดาห์

วิชา : การแปล 4 ช.ม./สัปดาห์

วิชา : การเขียน 2 ช.ม./สัปดาห์

วิชา : ทักษะการพูดและฟัง (เทอมที่ 1) 2 ช.ม./สัปดาห์

วิชา : การอ่าน (อ่านหนังสือพิมพ์) (เทอมที่ 2) 4 ช.ม./สัปดาห์

เขียนปริญาณิพนธ์

แบบเรียนหรือตำราที่ใช้ในการสอนนั้นเขียนและจัดทำขึ้นโดยอาจารย์เอง เนื้อหาของตำราเรียนในบางวิชาจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมอยู่เรื่อยๆ เพื่อทันตามสถานการณ์และการพัฒนาของสังคมตั้งแต่ปีที่ 3 ขึ้นไป ทางภาควิชาภาษาไทยก็จะจัดให้นักศึกษาไป

ฝึกภาษาตามโอกาสต่างๆ เช่น ไปเข้าร่วมงานวันสงกรานต์กับนักศึกษาไทยที่เรียนหนังสืออยู่ในประเทศจีน ร่วมงานฉลองวันชาติไทยที่สถานกงสุลใหญ่ไทย ณ นครกวางโจว ในช่วงเดือนเมษายนและเดือนตุลาคม ได้จัดส่งนักศึกษาไปเป็นไกด์ให้กับบริษัททัวร์ต่างๆ เพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวไทย ซึ่งเป็นโอกาสอันดีสำหรับการฝึกทักษะในการพูดและการฟัง นอกจากนั้นแล้ว ยังส่งนักศึกษาที่เรียนดีไปเป็นล่ามเมื่อมีคณะผู้แทนราชการไทยไปเยือนเมืองกวางโจว กิจกรรมที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จุดประสงค์คือให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจในการเรียนรู้ภาษาไทยพร้อมด้วยกับการเพิ่มทักษะการใช้ภาษาไทยในภาคปฏิบัติ

2. ผลกระทบจากภาษาท้องถิ่น

มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศกวางโจวเปิดรับนักศึกษาจากทั่วประเทศจีน จากสถิติ นักศึกษาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยฯ ที่เรียนจบไปแล้วและกำลังเรียนอยู่นั้น มาจากมณฑลต่างๆ 10 กว่ามณฑลของประเทศจีน ได้แก่ กวางตุ้ง ไหหล่า ฟูเจี้ยน กวางสี ยูนาน เหอหนาน เจ้อเจียง เสฉวน หูหนาน มองโกเลียใน เจียงซี กุ้ยโจว อานฮุย เจียงซู ฯลฯ แต่ละมณฑลมีภาษาท้องถิ่นเป็นภาษาประจำ และสำเนียงในการพูดภาษาจีนกลางก็แตกต่างกันไป สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อ การอ่านออกเสียงภาษาไทยเท่าที่สังเกตนักศึกษาที่มาจากมณฑลที่อยู่ตอนเหนือของประเทศจีนจะมีปัญหาในเรื่องการออกเสียงตัวสะกด เสียงวรรณยุกต์ และสำเนียงในการพูด มากกว่านักศึกษาที่มาจากทางใต้ของประเทศจีน อย่างไรก็ตาม เรื่องการอ่านออกเสียงก็ยังคงเป็นปัญหาสำหรับนักศึกษาบางคน ไม่ว่าจะมาจากทางเหนือหรือทางใต้ โดยจะสรุปคร่าวๆ ดังนี้

1. ออกเสียงตัวพยัญชนะไม่ชัด

1.1 พยัญชนะเสียงกลาง “ด” ออกเสียงเป็น “ต” “บ” ออกเสียงเป็น “ป” “อ” ออกเสียงเป็น “โอว”

1.2 พยัญชนะเสียงต่ำ “ง” “น” “ล” “ซ” “ช” คนที่พูดภาษากวางตุ้งจะออกเสียง คำ “น” และคำ “ง” เป็นเสียง “ล” และคนไหหลำมักจะออกเสียงคำ “ซ” เป็น “ช” ไป

2. ออกเสียงตัวสระไม่ชัด

2.1 สระ “อี อี” กับ สระ “-อะ -เอ” และสระ “เอื้อะ เอื้อ”

2.2 สระ “-ะ -” กับ สระ “-ะ -”

2.3 สระ “-ะ -” กับ สระ “-ะ -”

3. ออกเสียงตัวสะกด “ก น ง” ไม่ชัด

4. ติดสำเนียงของท้องถิ่น

4.1 ติดสำเนียงเสฉวน

4.2 ติดสำเนียงเหอหนาน

4.3 ติดสำเนียงยูนนาน

4.4 ติดสำเนียงแต้จิ๋ว

ฯลฯ

การจะเรียนหรือสอนภาษาต่างประเทศก็ดี สิ่งสำคัญอันดับแรกคือ การอ่านออกเสียง เพราะอ่านออกเสียงชัดจึงสามารถฟังได้ชัดเจนและเขียนสะกดได้ถูกต้อง ทางภาควิชาภาษาไทยของมหาวิทยาลัยฯ ได้ตระหนักถึงความสำคัญนี้ จึงได้ทุ่มเทกำลังของครูทั้งหมดลงไป 3 เดือนแรกของการศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาเริ่มต้นสอนอ่านออกเสียง ครูทุกคนจะอยู่ในห้องเรียนทั้งในชั่วโมงเรียนและชั่วโมงทบทวน เพื่อช่วยให้นักศึกษาที่อ่านออกเสียงไม่ชัดเจนสามารถฝึกอ่านให้ถูกต้องได้ ด้วยเหตุนี้ นักศึกษาภาษาไทยที่จบจากภาควิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าออกเสียงชัด พูดคล่องและสำเนียงถูกต้อง

3. ปัญหาการใช้ภาษาไทย

ภาษาเกิดขึ้นมาพร้อมกับมนุษย์ และมนุษย์ทุกคนจะฟังหรือพูดภาษาแม่ที่ใช้อยู่เป็นประจำได้นั้น อาจไม่จำเป็นต้องเรียนรู้หลักการใช้ภาษาและไม่จำเป็น

ต้องอ่านออกเขียนได้ แต่ภาษาต่างประเทศซึ่งเป็นภาษาที่มีความแตกต่างกันกับภาษาแม่ ทั้งในด้านอักขรวิธี วิธีการสร้างคำ และโครงสร้างประโยค ผู้เรียนจึงต้องเริ่มต้นเรียนตั้งแต่อักขรวิธีอย่างเอาใจจริง เอาใจ และทำความเข้าใจไวยากรณ์ของภาษานั้นๆ ด้วย สำหรับภาษาไทยนั้น แม้จะเป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกันกับภาษาจีน และโครงสร้างประโยคของทั้งสองภาษามีที่คล้ายคลึงกันมาก แต่ศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมและประเพณีวิถีชีวิตตลอดจนค่านิยมของทั้งสองประเทศแตกต่างกัน การแสดงออกซึ่งภาษานั้นจึงไม่เหมือนกัน การสอนภาษาไทยในประเทศจีนซึ่งมีหลักสูตรแค่ 4 ปี จึงไม่สามารถนำผู้เรียนให้เข้าถึงอรรถรสของภาษาไทยได้ เพราะฉะนั้นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการใช้ภาษาไทย จึงคงมีอยู่มากมายที่พอจะสรุปคร่าวๆ ได้เป็นประเด็นดังนี้

3.1 การใช้คำไม่ถูกกับความหมาย

3.1.1 ใช้คำที่มีความหมายคล้ายกันไม่ถูกต้อง ตัวอย่าง :

- ฉันดูเธอเท่าใดก็ไม่เห็น (**วีแวว แวว**) ว่าเธอจะเป็นนักกีฬาที่มีชื่อเสียงได้อย่างไร
- การทำงานไม่ควรทำอย่าง (**เร่งรัด เร่งรีบ**) เพราะจะทำให้งานไม่ได้ดีเท่าที่ควร
- พอมืออะไรดีๆ เป็น (**ติดถึง นึกถึง**) ท่านก่อนคนอื่น
- เรื่องนี้เจ้าหน้าที่ตำรวจกำลัง (**ไต่สวน สืบสวน สอบสวน**) หาข้อเท็จจริงอยู่
- ที่รัก...เธอหลอกหลวงหัวใจฉัน (**เล็ก ๆ น้อย ๆ**) ของฉัน แต่ฉันไม่โกรธเธอหรอก

3.1.2 ใช้คำบุพบทและคำเชื่อมไม่ถูกต้อง ตัวอย่าง :

- ขอให้คุณมายื่นคำร้อง (กับ แก่ ต่อ) เจ้าหน้าที่ (โดย ด้วย) ตนเอง ภายในวันที่ 14 มิถุนายน (หรือ เพราะ มิฉะนั้น) จะถูกปรับ

● โฆษกรัฐบาลแถลงข่าว (กับ ต่อ แก่)
สื่อมวลชน

3.2 การใช้ภาษาพูดกับภาษาเขียนสลับกัน
ตัวอย่าง :

● เป็นเด็กเป็นเด็กอย่าร้ออ่านสูบบุหรี่/เป็น
เด็กเป็นเด็กอย่าหัดสูบบุหรี่
● เขาพูดเก่ง / เขามีความสามารถใน
การพูด

3.3 การใช้ภาษาต่างระดับกัน ตัวอย่าง :
● พ่อแม่ต้องไปทำงาน จึงไม่มีเวลาอยู่
ใกล้ชิดและอบรมบุตร

● สตรีแต่ละคนนั้นมีท่าทีเข้มแข็ง และ
เป็นนักต่อสู้ทางการเมืองไม่แพ้ผู้ชาย
● อาทิตย์นี้ ครูจะสอนเรื่องคำนาม ส่วน
สัปดาห์หน้า จะสอนเรื่องคำกริยา

3.4 การใช้ภาษาที่เน้นหลักไวยากรณ์
ตัวอย่าง :

● หาดทรายที่นี้สะอาดมาก เป็นสถานที่
นิยมของนักท่องเที่ยวจากทุกมุมโลก

(หาดทรายที่นี้สะอาดมาก ทำให้มีนัก
ท่องเที่ยวจากทุกมุมโลกมาเที่ยว)

● เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ชาวไทยกำลังให้
ความสนใจเป็นอย่างมาก

(ชาวไทยกำลังสนใจเรื่องนี้เป็นอย่างมาก)

3.5 การใช้ภาษาที่แปลตรงจากภาษาจีน
ตัวอย่าง :

● ดิฉันเมื่อได้ชมโบราณสถานแห่งนี้แล้ว
ดิฉันมีความประทับใจยิ่ง)

(เมื่อชมโบราณสถานแห่งนี้แล้ว ดิฉัน
มีความประทับใจยิ่ง)

● เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ชาวไทยกำลังให้
ความสนใจเป็นอย่างมาก

(ชาวไทยกำลังสนใจเรื่องนี้เป็นอย่างมาก)

**3.6 การใช้คำลงท้ายที่แสดงมาลาจากไม่
เหมาะสม ได้แก่คำต่อไปนี้**

เสีย เสียอีก เสียด้วยซ้ำ นะ ละ ซิ ด้วย
สักหน่อย ฯลฯ

3.7 การใช้ภาษาไม่กะทัดรัด ตัวอย่าง :

● เรื่องนี้ข้าพเจ้าได้ทำการศึกษาค้นคว้า
มาเป็นเวลานาน

(เรื่องนี้ข้าพเจ้าได้ศึกษาค้นคว้ามา
เป็นเวลานาน)

● สินค้าพื้นเมืองราคาไม่ถูกนัก นับว่า
แพงมากทีเดียว

(สินค้าพื้นเมืองราคาแพงมาก)

ตัวอย่างปัญหาในการใช้ภาษาไทยที่ยกมา
ข้างต้นนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น เวลาแปลภาษา
ทั้งสองภาษา นักศึกษามักจะเอาคำจากพจนานุกรม
ไปใช้ ซึ่งความหมายไม่ตรงกับบริบทนั้น ก็เป็น
ปัญหาธรรมดาสำหรับนักศึกษาจีน

ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของมนุษย์
แต่ละประเทศมีภาษาประจำของตนซึ่งเป็น
เอกลักษณ์ของประเทศชาติ ผู้ที่จะเรียนภาษาของ
ประเทศใดให้ถ่องแท้และลึกซึ้งนั้น ก่อนอื่นจะต้อง
เรียนรู้อักขระวิธีวิธีการสร้างคำและหลักการใช้ภาษา
ซึ่งเป็นขั้นพื้นฐาน จากนั้นก็ต้องเพิ่มความรู้เรื่อง
วัฒนธรรม ประเพณี และการใช้ชีวิตของประชาชน
ประเทศนั้นๆ ฝึกทักษะการใช้ภาษาโดยอ่านหนังสือ
ประเภทต่างๆ และคลุกคลีสนทนากับคนไทยเพื่อ
เสริมทักษะในการฟังและการพูดเมื่อเป็นเช่นนี้ปัญหา
การใช้ภาษาผิด ใช้คำไม่ตรงกับความหมาย และพูด
หรือเขียนประโยคที่ไม่ใช่สำนวนเจ้าของภาษาก็จะ
ลดน้อยลงไป

